

Wyrok z dnia 11 maja 1999 r.

I PKN 664/98

Warunkiem obowiązywania regulaminu zakładowego funduszu świadczeń socjalnych jest jego uzgodnienie ze wszystkimi organizacjami związkowymi działającymi w zakładzie pracy (art. 8 ust. 2 ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, jednolity tekst: Dz.U. z 1996 r. Nr 70, poz. 335 ze zm., w brzmieniu obowiązującym w 1996 r.).

Przewodniczący: SSN Józef Iwulski, Sędziowie SN: Jerzy Kwaśniewski (sprawozdawca), Zbigniew Myszka.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 11 maja 1999 r. sprawy z powództwa Związku Zawodowego „K.” Zarządu Regionu w G. Komisji Zakładowej przy Kopalni Węgla Kamiennego „S.” w T. przeciwko 1. N. Spółce Węglowej S.A. Kopalni Węgla Kamiennego „S.” w T., 2. Klubowi Sportowemu „G.” przy Kopalni Węgla Kamiennego „S.” w T. o zapłatę, na skutek kasacji pozwanej N. Spółki Węglowej SA od wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach z dnia 30 lipca 1998 r. [...]

o d d a l i ł kasację i zasądził od pozwanej N. Spółki Węglowej S.A. Kopalni Węgla Kamiennego „S.” w T. na rzecz strony powodowej kwotę 200 (dwieście) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

U z a s a d n i e n i e

Wyrokiem z dnia 28 października 1997 r. Sąd Rejonowy-Sąd Pracy w Chorzowie w części uwzględniającej powództwo Związku Zawodowego „K.” Zarządu Regionu w G. Komisji Zakładowej przy Kopalni Węgla Kamiennego „S.” w T. zasądził od N. Spółki Węglowej w T. S.A. – Kopalnia Węgla Kamiennego „S.” w T. na rzecz Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych Kopalni Węgla Kamiennego „S.” w T. kwotę 10.000 zł z odsetkami ustawowymi od 9 sierpnia 1996 r. i obciążył stronę pozwaną określonymi w tym wyroku kosztami sądowymi i kosztami postępowania.

Apelację strony pozwanej od powyższego wyroku oddalił Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach wyrokiem z dnia 30 lipca 1998 r. Z kolei od tego wyroku pozwana N. Spółka Węglowa wniosła kasację do Sądu Najwyższego. Podstawę kasacji stanowił zarzut naruszenia art. 8 ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych przez niewłaściwe jego zastosowanie. Powołując tę podstawę pozwana NSW-S.A. KWK „S.” wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy, ewentualnie o uchylenie także wyroku Sądu pierwszej instancji i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach procesu na rzecz pozwanej.

Sąd Najwyższy rozpoznał sprawę w granicach kasacji (art. 393¹¹ KPC) stwierdzając, co następuje:

Podstawa faktyczna zaskarżonego wyroku nie została w kasacji zakwestionowana, zresztą zasadnicze fakty są między stronami bezsporne. Przygotowany na 1996 r. w Kopalni Węgla Kamiennego „S.” regulamin Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych nie został uzgodniony z jedną z działających w tej Kopalni zakładowych organizacji związkowych, mianowicie z Komisją Zakładową Związku Zawodowego „K.”. Komisja ta, nie zgadzając się na proponowany podział środków Funduszu, odmówiła podpisania zarówno Regulaminu, jak i precyzujących podział Funduszu ustaleń przyjętych w protokole z odpowiedniego posiedzenia Zakładowej Komisji Świadczeń Socjalnych. Pomimo to, powołując się na uzgodnienie Regulaminu z pozostałymi działającymi w Kopalni zakładowymi organizacjami związkowymi pozwana przekazała w czerwcu 1996 r. kwotę 10.000 zł na rzecz Klubu Sportowego Górnik przy KWK „S.” w T. na dofinansowanie jubileuszu 50-lecia istnienia Klubu. Inspektor Pracy Państwowej Inspekcji Pracy Okręgowego Inspektoratu Pracy w K. orzeczeniem z dnia 21 lipca 1996 r., uznał Dyrektora KWK „S.” za winnego wprowadzenia w życie regulaminu zakładowego świadczeń społecznych na 1996 r. mimo braku jego akceptacji ze strony Komisji Zakładowej Związku Zawodowego „K.”, a więc sprzecznie z art. 8 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, i wymierzył mu za to karę nagany.

Sąd Wojewódzki w Katowicach w zaskarżonym wyroku podzielił ocenę prawną Sądu pierwszej instancji, że niezgodniony z zakładową organizacją związkową zakładowy regulamin funduszu świadczeń socjalnych na 1996 r. nie stwarzał

uprawnienia do zadysponowania środkami funduszu przez pozwaną Kopalnię. Taki bowiem regulamin nie spełniał określonego w art. 8 ust. 2 ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (według tekstu jednolitego w Dz.U. z 1996 r., Nr 70, poz. 335) wymogu uzgodnienia podziału środków funduszu ze wszystkimi zakładowymi organizacjami związkowymi, przy czym takie samo uprawnienie organizacji związkowej wynikało również z art. 27 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych. Skoro strona pozwana decyzją swego dyrektora jako administratora Funduszu wydatkowała kwotę 10.000 zł bezprawnie, to zobowiązana jest do zwrotu tej kwoty na rzecz Funduszu, zgodnie z żądaniem pozwu. Sąd Wojewódzki uznał za niedopuszczalny podniesiony w apelacji strony pozwanej zarzut, iż należało odmowę akceptacji regulaminu ocenić w kontekście zasad współżycia społecznego.

Uzasadniając powołaną w kasacji jej podstawę, strona pozwana przedstawiła trzy argumenty. Po pierwsze, że przyjęta w zaskarżonym wyroku wykładnia art. 8 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, praktycznie uniemożliwiłaby uruchomienie środków Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych pomimo akceptacji zasad rozdziału i specyfikacji poszczególnych wydatków przez wszystkie pozostałe – z wyjątkiem jednej – organizacje związkowe zrzeszające nieporównywalnie więcej pracowników. Po drugie, konsekwencją oceny prawnej wyroku byłoby uznanie, że pozwana nie powinna dokonywać żadnych wypłat świadczeń losowych, zapomóg itd. z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych, co w sytuacji postępującego zubożenia pracowników, emerytów i rencistów Kopalni „Siersza” jest nadużyciem prawa w świetle zasad współżycia społecznego. Po trzecie, podejmując decyzję o uruchomieniu wypłat z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych pozwana miała na względzie przede wszystkim trudną sytuację życiową wielu pracowników/ emerytów i rencistów Kopalni „S.”, znajdujących się w ciężkiej sytuacji materialnej.

W ocenie Sądu Najwyższego przedstawione wyżej argumenty nie są zasadne.

Przepis art. 8 ust. 2 ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, w jego brzmieniu obowiązującym w 1996 r. [...] stwarzał podstawę do stanowienia regulaminów jako zakładowego źródła prawa w zakresie zasad przeznaczania środków zakładowego funduszu świadczeń socjalnych na poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej oraz zasad i warunków korzystania z usług i świadczeń finansowanych z Funduszu. Kwestia zakresu dozwolonej w regulaminie

regulacji prawnej nie jest w niniejszej sprawie przedmiotem kontrowersji. Natomiast zagadnienie sporne dotyczy ustalenia struktury kompetencyjnej do stanowienia regulaminu. Wbrew stanowisku wyrażonemu w kasacji unormowanie tego zagadnienia było jednoznaczne. Określony przez kierownika zakładu pracy regulamin miał być uzgodniony z zakładowymi organizacjami związkowymi. Brak jest jakichkolwiek racji do przyjęcia sugestii autora kasacji zmierzającej do tego, ażeby uzgodnienie z zakładowymi organizacjami związkowymi rozumieć jako uzgodnienie nie ze wszystkimi, ale tylko niektórymi takimi organizacjami, z pominięciem na przykład organizacji zrzeszającej relatywnie niewielką część pracowników. Proponowane w kasacji stanowisko jest wyraźnie sprzeczne z regulacją ustawową, która w zakresie przedmiotowego upoważnienia zakładowych organizacji związkowych nie zawiera żadnych różnicowań i nie stwarza podstaw do jakichkolwiek ograniczeń. Warto przy okazji zwrócić uwagę na to, że - stosownie do art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (Dz.U. Nr 55, poz. 234 ze zm.) - w zakresie praw i interesów zbiorowych, związki zawodowe reprezentują wszystkich pracowników, niezależnie od ich przynależności związkowej.

Jeżeli według regulacji ustawowej, regulamin o którym tu mowa, miał być określony w uzgodnieniu z każdą działającą w zakładzie pracy organizacją związkową i kompetencja ta nie została ograniczona żadnymi warunkami, to na gruncie wykładni i zastosowania art. 8 ust. 2 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń społecznych bezzasadne jest stanowisko kasacji o konieczności badania, czy brak uzgodnienia z organizacją związkową nie wynika z takiej postawy tej organizacji, którą można uważać za sprzeczną z zasadami współżycia społecznego. Przepis, którego naruszenie kasacja zarzuca, zawiera – jak to wyżej przedstawiono – normatywne określenie struktury kompetencyjnej stanowienia regulaminu zakładowego, bez odsyłania do powoływanej w kasacji klauzuli generalnej. Nie jest przy tym dopuszczalne rozszerzenie zakresu rozpoznania sprawy przez Sąd Najwyższy na kwestie zastosowania innych przepisów prawa materialnego dotyczących zasad współżycia społecznego, skoro podstawa kasacji takiego zarzutu nie zawiera (art. 393¹¹ KPC). Nawiązując jednakże do przedstawionej w kasacji argumentacji, należy zauważyć, że dla uzasadnienia rzekomego naruszenia zasad współżycia społecznego przez stronę powodową pozwana Kopalnia powołuje się na takie okoliczności (na przykład trudną sytuację życiową pracowników, emerytów i rencistów), które nie dotyczą podstawy faktycznej rozpatrywanego żądania zwrotu na rzecz Funduszu Świadczeń Socjal-

nych pieniędzy bezprawnie przekazanych z Funduszu na rzecz klubu sportowego.

Z powyższych przyczyn kasacja nie mająca usprawiedliwionej podstawy podlegała oddaleniu stosownie do art. 393¹² KPC.

=====